

Anketa k 50. výročiu časopisu Slovenská literatúra

V roku 2003 si nielen Slovenská akadémia vied, ale aj časopis Slovenská literatúra pripomenuli 50. výročie založenia. Pri príležitosti tohto okrúhleho výročia redakcia Slovenskej literatúry pripravila anketu s tromi krátkymi otázkami, ktoré mali ambíciu ponúknuť literárnym vedcom a literárnym historikom priestor nielen na retrospektívu, ale aj možnosť vysloviť sa k aktuálnym vedným trendom a problémom vedeckého života. Boli sme príjemne prekvapení záujmom vedeckej obce zúčastniť sa tejto iniciatívy prostredníctvom rôznorodých názorov a podnetov, ktoré mali široký diapazón – od kratších poznámok a drobných úvah až po širšie koncipované spomienkové a literárno-teoretické príspevky. Preto sme sa rozhodli túto redakčnú iniciatívu nechať otvorenú ako diskusiu, ktorá v prípade záujmu môže pokračovať aj v ďalších číslach Slovenskej literatúry. Ak časové dôvody niekomu neumožnili sa jej zúčastniť, môže tak urobiť aj naďalej. Radi však privítame aj texty, ktoré sa nemusia viazať práve na túto anketu, ale môžu reflektovať súčasný stav literárneho výskumu, či postavenie a funkciu literárnej vedy v širšom historickom, kultúrno-spoločenskom kontexte. Zároveň ďakujeme všetkým, ktorí sa tejto ankety zúčastnili.

- r -

Anketové otázky

1. Roku 1989 sa skončilo obdobie ideologickej reglementácie literatúry a jej teoretickej reflexie, pričom vedecký výskum sa pluralizoval a obohatil o nové podnety. Boli pre Vás deväťdesiate roky v tomto kontexte v niečom podnetné a inšpirujúce, priniesli radikálnejší prelom v oblasti teoretického výskumu, alebo boli len hľadaním nového pojmovného aparátu, resp. dá sa ešte uvažovať o literatúre v zmysle vývinu, striedania či zmeny metodologických prístupov? Ako vidíte budúcnosť literárnovedného myslenia, prípadne kultúrnu funkciu literárnej vedy v spoločnosti?

2. Čo pre Vás znamená pojem interdisciplinarita, je to len „módna záležitosť“, alebo si naopak myslíte, že je potrebné intenzívnejšie prehlbovať interdisciplinárne vzťahy? Ktoré vedecké disciplíny považujete z toho aspektu pre Váš výskum za najpodnetnejšie?

3. Ako sa pozeráte na vzťah medzi literárnovedným výskumom a jeho inštitucionálnym rámcom? Čo by sa malo podľa Vás v tomto kontexte zmeniť, prípadne ktoré problémy vnímate vo svojom výskume ako najakútnejšie?

Ďakujem, že ste si pripomenuli moju existenciu. Želám všetkým veľa úspechu v živote a robote.

So srdečným pozdravom Váš Minárik, manu propria (či skôr machina scribente).

Bratislava 20. 10. 2003

Zora Prušková

Otázky do ankety, ktoré časopis Slovenská literatúra položil svojim čitateľom, sa týkajú podstatných problémov sebareflexie odbornej disciplíny, pre ktorú sa zaužívalo označenie literárna veda. Dnes má mnohé a rôznorodé podoby, zachováva sa však aj v klasickej podobe akademického výskumu. Prítomná anketa vyzýva k artikulácii problémov, faktov a súvislostí, ktoré sa týkajú práve akademického literárnovedného výskumu. Nedokážem inak, než len veľmi voľne a subjektívne glosovať položené otázky.

1. Otázka spoločenskej a kultúrnej významnosti klasickej literárnej vedy obsahuje veľa paradoxov. Jedným z nich je aj ten, že „vážnosť“ tejto disciplíny sa spochybnila práve etablovaním pluralitného, ideologicky nepríznakového vedeckého bádania. Znejasnili sa tak kontúry toho, čo je vedecky pochybné, a naopak relevantné, nová politická a spoločenská realita je nateraz málo kontrastným pozadím pre rozlíšenie zmysluplného a zbytočného v mozgovej orientácii vedeckého výskumu literatúry. Veľmi špecifickým a zreteľným problémom v kontexte viacerých iných problémov je opakovane stavaná a diskutovaná otázka literárnej historiografie. Formuluje sa na rozhraní ambície a skepsy a iba budúcnosť (možno) naznačí riešenie.

2. Vedecký liberalizmus vo vnútri akademického výskumu je paradoxom iného druhu.

Osobne si veľmi rada spomínam na obdobie druhej polovice osemdesiatych rokov, ktoré som mala možnosť vnímať a tiež sa ho zúčastniť ako obdobia zmysluplnej prípravy na zmenu. Vnímala som ho ako krátke obdobie súhry a súladu všeobecných problémov s ich náhle uvoľneným, neideologickým a tvorivým riešením. Zdá sa však, že produktívnu krízu prelomového obdobia vystriedala pretrvávajúca kríza mnohoročných kritérií.

3. Spravodlivým paradoxom je poznamenaný vzťah medzi individuálnym vedeckým výkonom a jeho inštitucionálnymi rámcami. To druhé nezaručuje jednoznačnú úspešnosť pre budúcnosť vednej disciplíny, dáva jej však nutnú materiálnu podporu, a tiež profesionálne zázemie a motiváciu. Bez ambície riešiť neriešiteľné: som presvedčená, že inštitucionálny rámec je pre akúkoľvek akademickú vedu produktívny. A to aj napriek zložitosti a ťažkopádosti byrokratického aparátu, ktorý inštitucionálny výskum sprevádza. Do budúcnosti je potrebné uveriť, že aj v tejto oblasti existujú tvorivé riešenia a že budú garantované nielen sebazáchovnými stratégiami jednotlivých akademických inštitúcií.